DISSERTATIO INAUGURALIS JURIDICA PUBLICO-CIVILIS, DE JURE AGGRATIANDI;...

*ILLVSTRISSIMO ET EXCEL-
LENTISSIMO*

DOMINO
DN. FERDINANDO,
S. R. I. COMITI
DE
PLETTENBERG, WITTVM, EYS ET VIANEN;

DOMINO IN NORDTKIRCHEN, MEINHÖVEL, DAVENSBERG, LEMBECK & NALRATH;

SACRÆ CÆSAR. REGIÆQVE CATHOLICÆ MAJESTATIS,

NEC NON

SERENISSIMORVM PRINCIPVM ET ELECTORVM COLONIENSIS ET BAVARI CONSILIARIO INTIMO ET CAMERARIO, DIOECESIS MONASTERIENSIS MARECHALLO HÆREDITARIO; SERENISSIMI ELECTORIS COLONIENSIS EPISCOPI ET PRINCIPIS PADERBORNENSIS, MONASTERIENSIS, HILDESIENSIS ET OSNABRVGENSIS MINISTRO PRIMARIO ET SVPREMO CAMERARIO,

DOMINO MOECENATI SVO GRATIOSISSIMO.

*ILLVSTRISSIME ET EXCEL-
LENTISSIME*

C. ROM. IMPERII COMES,

DOMINE, DOMINE,

ET PATRONE GRATIOSISSIME.

Isi non leviter in humanitatis Leges deliquisse mihi videar; ILLVSTRISSIME AC EXCELLENTISSIME DOMINE DO-
, &c. &c. *si innumeras* TVAS *pro Rei-
æ salute curas vel momentum interpel-
& vilissimæ huic Dissertationi meæ* IL-
ISSIMVM NOMINIS TVI *splendorem ap-
re temerarius attentarem; nihilominùs
a sublimissima* TVA, *qua etiam minima*

quæ-

quæquè reſpicis, Clementia, & clementiſſima Sublimitas tantum mihi fiduciæ addidit, ut quò mea me abſterrere debebat tenuitas, præſumere non erubeſcerem. Oſtendiſti ſiquidem dudum Imperio Romano, quid poſſint labores TVI *propemodum immenſi, in diverſis legationibus pro ſalute publica exantlati, & Europa admiratur univerſa. Devinxiſti omnium* TIBI *animos ſtupendâ* TVA *in Politicis prudentiâ, dum conſilia* TVA *profundiſſima, & feliciſſimam in rebus ſingulis agendi dexteritatem eò ſemper direxiſti, ut præterita nunquam præterires, Præſentia profundè diſcuteres, futura ſapientiſſimè prævideres, & penè jam ageres à multa primum poſteritate agenda. Tanto tamen laborum cumulo diſtentus nunquam (quod Excelſarum mentium indoles eſt) devotos minimorum etiam ſubditorum animos deſpiciebas. Patere igitur* ILLVSTRISSIME AC EXCELLENTISSIME DOMINE DOMINE &c, &c. *ut meam hanc de Jure Aggra-*

 tian-

Dissertationem, in qua præter NOMEN *magnum nihil est, tanquam devotissi-ubmissi animi tesseram gratissimis* TVIS *ous consecrem. Et si forsan in hoc te-tis delictum commisero, primum Juris tiandi specimen ab innata* TVA *Clemen-am olim Musæ nostræ Hieranæ abun-rtæ sunt, demisissimè efflagito, cui, vivam, devotissimo tibi inserviendi stu-humillimè commendans perenno.*

ILLVSTRISSIMÆ AC
GRATIOSISSIMÆ
EXCELLENTIÆ TVÆ

Devotissimus & humillimus servus
ANTONIVS JOSEPHVS LARENZ.

Q. D. B. V.

DE JVRE AGGRATIANDI.

PROOEMIVM.

Nter varia virtutum ornamenta, quæ ſublime Principis faſtigium illuſtrant, Clementia præeminet, quæ, uti adamas in auro, vel ſol in cœlo, ſic in Principe radiat, ac prima ipſius dos eſt, imò pretioſiſſimum Regiæ Majeſtatis, & Principalis Serenitatis monile dicitur à CHASSAN. *de Glor. Mund.* REINKING. *de R. S. & E. lib. 2. cl. 1. c. 3.* per quam ſolam Dei imitationem ſervari, aſſerit Juſtinian. *in L. ult. C. de Donat. int. vir. & ux.* Nec enim per aliud Princeps Deo pro-

propiùs accedere poteſt, quàm ſi hominibus, dando ſi eguerint, indulgendo ſi ſupplicaverint, parcendo ſi deliquerint, ſalutem conſerat; Hæc illa immortalis Imperantium Gloria, quæ tantopere decet Principes, ut Titulum inde adepti appellentur Clementiſſimi, juxta *cit.* REINKING. quamque exercendo Regnantes ſubditorum ſibi conciliant benevolentiam, quæ ſanè præſidium Principis firmiſſimum, cum munitiſſimas habere dicatur Civitates Princeps, quem ſubditi fide & amore complectuntur. Eſt autem Clementiæ proprium, pro perſonarum, locorum ac temporum circumſtantiis, juris ſtricti rigorem mitigare, & ad miſericordiam potiùs, quàm ad ſeveritatem deflectere; quò collimare videtur Receſſ. Imper. de ao. 1526. §. Es ſoll auch eine jede Obrigkeit ꝛc. nach Gelegenheit eines jeden Verhandlung ſich dermaſſen erzeigen/ damit die Unterthanen / ſo viel ſich immer leyden will/ mehr Gnade und Gütigkeit/ dann Schärffe und Ungnade ſpüren und finden mögen. Melius enim eſt, Deo Miſericordiæ rationem reddere, quàm inclementiæ. *Can. alligant. C. XXVI. Q. 7.* perquàm piè & appoſi-

tè

tè etiam loquitur JUSTINIAN. *in L. 23. C. de Nupt.* dum inquit: *ita credimus Dei benevolentiam, & circa genus humanum nimiam Clementiam (quantum nostræ naturæ possibile est) imitari, qui quotidianis hominum peccatis semper ignoscere dignatur, & pœnitentiam suscipere nostram, & ad meliorem eam statum deducere; quod si circa nostros subjectos imperio nos etiam facere differamus; nulla venia digni esse videbimur.* Potest verò Princeps ex suâ Auctoritate non solùm pœnas in Lege propositas temperare, sed & planè remittere. *L. 9. §. 11. ff. de pœn.* Quæ Auctoritas Jus aggratiandi compellari consuevit: Cujus dum Naturam contemplari & pro specimine Inaugurali proponere suscipio, neutiquam mihi animus est latissimam hanc Principalis Clementiæ amplitudinem limitibus circumscribendi, sed tantùm ea, quæ vel hac in parte sunt certa prudentum dogmata, è genuinis Jurisprudentiæ universalis, nec non Germanicæ fontibus delibandi, vel etiam inter Interpretes disceptata, in medium producendi. Equidem non inficior, huncce qualem qualem ingenii conatum vix ullius respondere

expectationi, nec dignum esse, ut doctissima & dextrè polita ora subeat; interim tamen testari poterit, quod non arrogans laudis cupido, sed Promotorum jussus elaborationem publici hujus speciminis mihi præceperit.

CAPVT I.

De Etymologia, synonymia, & Definitione Juris Aggratiandi.

§. I.

VOcabulum *Juris* variis significationibus circumfluere, ipsis etiam Dupondiis adeo notorium est, ut nulla demonstratione indigeat; Conf. *L. pen. & fin. ff. de justit. & jur.* mihi prætermissis significationibus aliis quas alii passim agglomerant, hoc loco facultatem, ac potestatem jure competentem denotat; in quo significatu quoque sumitur *tot. tit. Inst. & ff. De his qui sui vel alien. jur.* ut & in *tit. D. & C. de Jure de liber.* Nec non, quando Majestatis propria, seu Regalia jura dicuntur, ac per hoc vocabulum definiuntur.

§. II.

Vocabulum autem *aggratiandi*, quod è proverbio *Ad*, & nomine *Gratia*, deductum videtur, nihilominus vulgò barbarum dicitur, & putioris latinitatis amatoribus minus usitatum, veterisque ævi JCtis ignotum fuit, adeò, ut ortu licet latinum, non tamen usu tale, hoc verbum fuisse, meritò dixeris. Jam autem usus, & forum

forum nostrum hoc verbum diu recepit, & passim à longo jam tempore JCtis non contemnendæ authoritatis existit familiare; quorum nomina, si quis numerare vellet, non multò breviorem texeret Catalogum, quàm est Homericus Græcarum navium; enim verò præter innumeros hoc verbum, *Aggratiandi*, usurpant VITRIAR. *in Instit. Jur. Public. Lib. 3. t. 16. n. 112.* SCHWEDER. *in Introd. ad Jus Publ. Part. Spec. Sect. 2. c. 14. n. 4.* COCCEJ. *Jur. publ. prud. Cap. 23. §. 8.* CARPZOV. *de L. Regia. c. 9. Sect. 11. n. 23.* PETR. THEODOR. *in Colleg. Crim. Disp. 10. th. 7. lit. b.* STRUV. *S. I. C. Exerc. 49. th. 89.* Nimirum JCti Practici non habent stomachum adeò delicatum, uti Tiberius, de quo ex SVETONIO refert CVJAC. *in Paratit. C. de Monopol.* quod græcis quoque vocabulis, quasi barbaris abstinuerit, adeò, ut Monopolium nominaturus, prius veniam postulaverit: quod sibi verbo peregrino utendum esset. Nec nimia religione se verbis adstringunt, illorum instar, quos Ciceroniastros vocamus, qui cum nihil, nisi in Tullio sibi lectum, usurpare volunt, sæpè coguntur reticere, quæ optimè animo conceperunt, vel saltem ridiculè admodum circumscribunt, quæ unico, veteribus quidem ignoto, attamen necessario vocabulo poterant effari. VOSS. *de Vitiis Sermon. L. 1. C. 7.* Inde apud magni nominis JCtos variæ tam ab Italis, quam Gallis & Germanis, mutuatæ voces passim leguntur; veluti jus obstagii, quæ vox detorta ab Italica *Obstaggio & staggio*, quæ obsidem notat, quem Galli *Ostage* aut *hostage* dicunt. Jus Appanagii; quod à Gallico vocabulo *appenage*, provinciam quandam secundo aut tertio genito, à Principe delega-

tam denotat. Charta Blanca, à Gallico adjectivo blanc, vel Italico *Bianco.* Diffidatio, à verbo Gallico *differ.* CARPZOV. *Prax. Crim. p. 1. quæst. 37. n. 15.* WEHN. *Obs. pract. voc. Befeden.* Instrumentum Guarentigiatum, à Guardia, quod Thuscis & Longobardis custodiam, & securitatem significat. COLER. *de Proc. Execut. P. 1. c. 3. n. 19.*

§. III.

Jus Aggratiandi, sive *Aggratiatio* Germanico idiomate sonat, die Begnadigung/ Nachlassung/ Erlösung/ Linderung der Straffe/ hinc vulgò dicitur: Gnade für Recht gehen lassen. Synonima illius varia occurrunt: vocatur enim quandoque indulgentia. *L. 7. 10. & 12. c. de sent. pass. & restit.* Remissio pœnæ, impunitas facinoris. *L. 5. pr. ff. de pœnis.* Dispensatio, seu mitigatio juris; Relaxatio. *Nov. 141. in fin.* Benevolentia, moderatio, Clementia; *L. 23. C. de Nupt.* Beneficium. *L. 3. ff. de constitut. Princip.* Venia; Augustæ liberalitatis Humanitas; Principalis Serenitatis indultum. *L. 3. C. de Episcop. audient.* Imperatoria Lenitas, *L. 5. §. 1. C. ad L. Jul. Maj.* Criminum seu pœnarum abolitio, non quidem in sensu Juris Romani, sed in eo, quem juxta Germaniæ mores sequitur STRYK. *in Differt. de Abolitione Princip.* quanquam & hæc ab aggratiatione, strictè dicta, in eo differat, quod aggratiatio concedatur post condemnationem, abolitio verò antè, nempe criminali processu adhuc pendente, & necdum sententia definitiva absoluto; unde etiam in abolitione salva manet fama, quæ in aggratiatione præsupponitur amissa, nec semper restituitur. *L. 7. C. de sent. pass. & restit.* BÖHMER. *ad ff. tit. ad sc. Turpill.*

pill. §.6. seqq. Nuncupari etiam solet Restitutio *tot. tit. ff. & C. de sent. pass. & restitut.* quæ tamen propriè est gratia Principis, qua hi, qui sententiam passi sunt, & revera pœnam promeritam adhuc sustinent, in priorem statum restituuntur. *L. 13. in fin. C. dict. tit.* Itaque locum habet in pœnis executioni datis, tractum tamen temporis successivum habentibus: ut exilii, carceris perpetui, vel ubi aliàs res potest redintegrari, ut in confiscatione bonorum; Aggratiatio è contra latius patet, & non tantum pœnam jam jam inflictam abolendam respicit, verùm etiam ejusdem impositionem antecedit; Illud interim ex natura rei patet, in pœnis, omnem restitutionem excludentibus, ut mortis, aggratiationem pœnæ impositione seu executione semper debere esse priorem. Conf. BÖHMER. *ad ff. tit. de sent. pass. & restit. §. 1. & 2.*

§. IV.

Quapropter *Jus Aggratiandi* hoc modo recte definiri potest, *quod sit publica & Legitima potestas, reis, sive delinquentibus, convictis aut confessis ex singulari clementia promeritas Criminales pœnas cum judicio & discretione vel ex toto vel ex parte remittendi.* Quò autem prolata Definitio eò Clarior evadat, dixi, quod jus aggratiandi sit potestas *promeritas pœnas* remittendi; ante omnia enim requiritur, ut pœnæ tales justè infligi potuerint; siquidem *venia*, ut SENECA, *in fin. libror. de Clement.* inquit, *debitæ pœnæ est remissio.* Quando igitur infantes, Furiosi, Noctambuli, homicidium aut aliud crimen committentes, nec non Homicidæ casuales, & similes nullâ afficiuntur pœna juxta *L. 12. ff. ad L. Cornel. de Sicar. L. 14. ff.*

de offic. Præsid. L.5. §.2.ff. ad L. Aquil. L.9. §.fin. ff. de L. Pomp. de Parricid. L.5. in f. ff. de Administr. tut. L.3. §.1.ff. de injur. Clem. un. de Homicid. CARPZOV. *prax. Crim. p.3. q.143. n.9. seqq. & quæst.145. n.9. seq.* FARINAC. *Prax. Crim. p.3. quæst.92. n.46. seqq.* vel quando ex imbecillitate, absque proæresi. Delinquentibus: ut ebrietate immodica obrutis, de quibus CARPZOV. *dict. Q.145.* & FARINAC. *dict. l. Q.93.* MAGER. *de Advocat. armat. c. 17. n.404. seqq.* de crepita ætate defectis: TIRAQVEL. *de pœn. temperand. caus. 8.* Animi perturbatione laborantibus, nec non justâ Irâ concitatis, CARPZOV. *dict. q.145. & quæst. 147.* Aut ob alias causas ipsum delictum minuentes, de quibus principaliter agunt TIRAQVEL. & FARINAC. *in Dd. Trr. de pœn. remittendis & temperand.* SCHRÖTER *in Diss. de Patrocinio Homicidar.* GLÆSER. *de Grat. delinquent. fac. membr. 5. art. 86.* GRANZ. *Defens. Inquis. C.6. membr.2. & c.8. m.21.* Pœna mitigatur, seu ordinaria minor ac levior imponitur, illud potius per justitiæ viam; quàm vi hujus juris aggratiandi fieri non dubito; Enimverò Magistratus, prædictis in casibus, non tanquam gratiosus dispensator aliquid remittit, aut lege sese præbet clementiorem, utpote quod aliàs jure sat aperto prohibitum. *L.14. C. de pœn. Nov.82. C.10.* Sed tanquam legum executor, ut Lex præcipit, punit. Nam nulla lex ita in genere & in abstracto loquitur, ut non id, quod ultrò factum, distinguat ab eo, quod invito: & quod ex proæresi, ab illo, quod ex imbecillitate quadam, nimirum hæc sunt, quæ tum genus, tum speciem delicti constituunt. Sanè aliud esse, quod impetu, aut casu delinquitur: aliud, quod

quod consulto, sive ex proposito, disertis docet verbis MARTIAN. *in L. 11. §. 3. ff. de Pœn.* adstipulatur VLPIAN. *in L. 5. §. fin. ff. eod.* Et CICERO *I. offic. de injuria.* Inquit; *per multum interest, utrum perturbatione aliquâ animi, quæ plerumquè brevis est, & ad tempus: an consulto & cogitato quid fiat; leviora enim sunt, quæ repentino aliquo motu accidunt, quàm ea, quæ meditata & præparata inferuntur.* Et ideo *majora supplicia illis decet imponere, qui consultò, per iram inter fecerunt; illis contra, qui repente & inconsulto, leviora.* PLATO *9. de LL. Neque enim* ait D. AMBROS. *in Can. illa Cavenda. 6. Causa 15. q. 1. si per furorem aliquis innocentem peremerit, obnoxius morti est; quin etiam divinæ Legis oraculo, si quis per imprudentiam intulerit necem, accipit impunitatis spem, refugiique facultatem, ut possit evadere. Deuter. 4. vers. 41. & 19. v. 5. sqq.* Nempe mala non sunt, nisi quæ crimine mentem implicant; & conscientiam ligant. *Dict. Canon. illa Cavenda.* Mens autem alienata furore, cum sui compos non sit, eorum, quæ admittit, reatum non contrahit, quia facultatem deliberandi non habuit. Hæc itaque & similia, accuratè examinare, non est pœnam legibus præfinitam mitigare, sed delicta inter se distinguere ac æstimare, ut quid deliquerit reus, & cujus legis pœnæ obnoxium sese fecerit, sciatur, ne quid durius, aut remissius constituatur, quàm causa deposcit, monente MARTIANO in *L. 11. pr. ff. de pœn.*

§. V.

Ex hoc igitur cognoscere licet, quàm malè plerique *justitiæ* & *clementiæ* viam confundant; Nimirum non distinguentes inter Epikiam, quæ legem rationabiliter

biliter interpretatur, & relaxationem ſive diſpenſationem: Hæc enim legem probabili ex cauſa tollit, vel ejus vim ſuſpendit; illa verò declarat factum ab initio, mente legis non fuiſſe comprehenſum. GROTIUS *de jure B. & P. lib. 2. C. 20.* Hæc ad Regalia ſeu Majeſtatis jura refertur, ac è Throno clementiæ deſcendit: Illa è contra juſtitiæ pars eſt, & ad jurisdictionis executionem pertinet, ac conſequenter inferioribus quoque Magiſtratibus merum ſaltem imperium habentibus, eſt permiſſa, imò potius præcepta. MEVIUS *ad jus Lubec. lib. 4. tit. 15. art. 1. n. 20.* Cæterum, cum jus Aggratiandi, facultatem *promeritas poenas remittendi* dixerim, etiam hoc exinde intelligi velim, idipſum non ad futura, ſed præterita tantum pertinere delicta; futurorum namque remiſſionem, utpote quæ ad delinquendum invitat, neutiquam valere, communis eſt DD. ſententia; arg. *L. 27. §. 3. ff. de pact. L. 17. pr. ff. Commod. L. 5. §. 1. ff. de pact. dotal.* HUNN. *Colleg. Crim. Diſp. 15. th. 24.* PETR. THEODOR. *Colleg. Crim. Diſp. 10. th. 7. lit. 6.*

§. VI.

Porro in definitione ſuperius allatâ dixi: *Criminales poenas.* quod non in eo ſenſu capi velim, quo juxta LAUTERBACH. *Colleg. Theor. pract. tit. de poen. §. 7.* Secundum quorundam locorum mores, per criminales pœnas intelligi ſolent, quæ corporis afflictivæ ſunt, peinliche Straffen/ die an Haut und Haar gehen. CARPZOV. *pr. Crim. quæſt. 102.* ſed potius, quo in jure noſtro civili omnes pœnæ, tam corporales, quæ delinquentis corpori infliguntur, quàm pecuniariæ, quæ fiſco ſolvun-

vuntur, criminalium nomine veniunt. *L. 2. ff. de publ. jud.* HVNN. *dict. loc. Disp. 6. th. 5.* Voluit equidem hoc aggratiandi Jus DAMHOVD. *in prax. Crim. C. 149. n. 5.* ad capitales & corporales pœnas restringere, cæterasque ab eo excludere; sed uti hoc simpliciter asserit, ita nullam dicti rationem adjicit; hinc, quin ad has quoque pertineat, nullatenus dubito. Civile itaque tantum interesse, quod privatorum respicit commodum, & agentibus adjudicatur, hic excluditur; hoc enim, cum nemini jus suum auferendum *L. 2. ff. de his, qui sui vel alieni jur. §. 2. Inst. eod.* Princeps remittere nequit; Et laudabiliter Principem facere, qui nec criminales pœnas remittit, antequam parti læsæ satisfactio competens præstita sit, scribit HEIGIVS *p. 2. q. 24. n. 18.* & regulariter partis offensæ remissionem præcedere debere, docet CARPZOV. *de L. Regia C. 9. Sect. II. n. 6.* Hinc etiam est, quod summus in Imperio nostro Princeps invito offenso, haud possit bannitum absolvere. Land-Fried zu Worms *de anno 1495. tit.* Welche um Friedbruchs willen in die Acht kommen, *ibi:* Und welcher, oder welche, also durch Verwirckung in die Acht kommen, die sollen auch von uns darum nicht *absolvi*ret werden, dann mit Willen des Beschädigten, der oder die, brächten sich dann mit Recht daraus. Atque hinc etiam laudat Duces Saxoniæ, Augustum ac ejus filium Christianum DAN. MÖLLER. *lib. 3. semestr. C. 31.* Quod in remissione criminis noluerint ullum læso afferre præjudicium, sed expresse remissioni adjecerint, suum jus quidem se homicidæ remittere, viduæ autem interempti se remittere nec posse, nec velle. Et licet Princeps Generaliter ac indefini-

finitè delicti veniam concedat; illa tamen ad præjudicium tertii, sive offensi regulariter trahi nequit, *arg. L.2. §. 10. & 16. ff. ne quid in loco publ.* HEIG. *d. q. 24. n. 20.*

§. VII.

Ulterius & illud observandum est, vocabulo hoc, *Criminales*, gratiosam hanc remissionem distingui à Civilium pœnarum remissione, quæ privatorum pactis fieri solet, & potest. Privatos enim privatorum delictorum pœnas, illorum commodum concernentes, non solum pactis, *L. 17. §. 1. ff. de pact.* Verùm & transactionibus remittere posse, satis Evincit Textus *in L. 54. §. fin. L. 56. §. 4. ff. de furt. L. 13. C. eod.* adhoc scilicet; ut reus pœnâ Civili liberetur non verò, ut ejus fama integra conservetur; Delictum enim confiteri, & suâ ipsius sententia judicari, ac damnari intelligitur. *L. 4. §. fin. L. 5. L. 7. §. 3. ff. de his qui not. infam.* Accedit, quod Magistratus, privata hac transactione non obstante, in delictis præsertim gravioribus, adversus reum inquisitoriè possit procedere. CARPZOV. *pr. Crim. p. 3. q. 148. n. 4.* Transactio enim privatum tantum concernit interesse; hoc verò publicæ vigor disciplinæ exigit. *L. 9. §. 5. ff. de Publ. & vectigal.*

§. VIII.

Præterea in propositâ definitione dixi: *Cum judicio & discretione.* Siquidem sine judicio in pœnis dispensans Princeps, non clementiæ virtutem exerceret, sed in lenitudinis vitium potius incideret. LIPS. *lib. 2. Politic. Cap. 13.* Nimirum, ut in aliis rebus excessus plerumque in lubrico; moderatio in tuto, atque laude posita est; Ita quoque Principi media via hic incedendum;

quæ

quæ aliàs quoque ut plurimum judicatur tutiſſima. Eleganter & accommodatè SENECA *de Clem. l. 1. c. 2. n. 4. Non vulgò*, inquit, *ignoſcere decet, ſed adhibenda moderatio eſt, quæ ſanabilia ingenia diſtinguere à deploratis ſciat.* Nec *promiſcuam habere ac vulgarem Clementiam oportet, nec abſciſſam; Nam tam omnibus ignoſcere, crudelitas eſt, quàm nulli veniam dare.* Itaque prudenter temperanda eſt in Principe manſuetudo & Clementia, ne nimia indulgentia ſceleratis audaciam, augeat, & bonis noceat, dum malis parcit, hocque modo juris Diſpenſatio fiat Diſſipatio, aut ex gratia evadat injuria, & beneficiendo labefactetur juſtitia. Laudabilem hanc moderationem obſervavit laudatiſſimus Princeps Trajanus, cui mitis ſeveritas & minimè Diſſoluta clementia tribuitur à PLINIO *in Panegyr.* LAVTERB. *de lib. ad lib. 48. ff. th. 86.* Cæterum quid Principi, aliisque hoc aggratiandi jure gaudentibus, inprimis hic veniat conſiderandum, ex infra dicendis apparebit.

§. IX.

Denique in Definitione adjeci: *vel ex toto vel ex parte.* Ut indicarem, æque aggratiationis ſpeciem eſſe, ſi pœna ex parte remittatur, veluti gravior in leviorem commutetur, quàm ſi tota relaxetur; Equidem LAVTERB. *Colleg. Theor. pract. ad tit. ff. de pœn. §. 31.* ab aggratiatione differre ſtatuit Mitigationem, qua non tota pœna, ſed ex parte tantùm remittitur, ſicquè temperatur. Verùm, ſi Mitigatio talis non ex cauſis juſtitiæ, legibus comprehenſis, ſed ex mera Principis Clementia procedat, differentiam propriè dictam inter hæc duo non agnoſco. Plus enim & minus non mutant rerum genera, ut docent Logicorum ſcholæ.

CAPUT II.

De subjecto, sive cui Jus Aggratiandi competat.

§. I.

CUm in superiori Capite expositum sit, quale sit Jus Aggratiandi quod breviter declarandum sumpsi; proxima nunc meritò subjicitur tractatio: quinam illam potestatem habeant, & jure exercere possint. Si enim quæramus an venia concessa valeat, aut concedenda valere possit; primo omnium animadvertere debemus; an concedens hoc veniam indulgendi jure gaudeat? Namque Gratia, seu delictorum venia, ab eo, cui hæc potestas non competit, concessa, ipso jure nulla est; adeo, ut illa non obstante, reus iterùm accusari, aut contra illum in processu inquisitorio procedi queat. FARIN. *Prax. Crim. lib. 1. cons. 53. n. 38.* Hinc reum quendam, à vasallo inferiore per gratiam relaxatum, nihilominus in ducatu Mediolanensi, cum gratiæ, diplomate collo annexo, suspensum fuisse, refert FARIN. *d. l. 1. Cons. 3. n. 1. seqq.*

§. II.

Competit autem hoc jus *Aggratiandi* quibusdam jure proprio, & independenter: Aliis beneficio alterius. Proprio Jure competit omnibus illis, qui in quacunque republica summam tenent potestatem, sive Majestatem, quales sunt, qui nullum inter homines superiorem recognoscunt, & jura Majestatis suo jure exercent. LANSIUS *de L. Regia th. 47.* nam sicut primum id est, quo nihil datur prius; & proximum, quod nihil ante-

tece-

tecedit: ità illud demum rectè ſummum dicetur, quo nihil ſuperius eſt; Hinc ſummæ Poteſtatis, ſive Majeſtatis hæc eſt natura, ut ſuperiorem, ſine implicatione contradictionis, nullo modo poſſit agnoſcere. LAMPAD. *de Republ. Rom. Germ. C. 3. n. 20.* Hiſce Regalibus ſeu Majeſtatis juribus, hæc pœnarum veniam reis indulgendi poteſtas rectè annummeratur. LANS. *d. l. th. 103.* BESOLD. *Claſſ. 1. Diſp. polit. 3. th. 14.* FRAN. SCHMIER. *Juriſpr. publ. univ. lib. 3. cap. 2. Sect. 3.* Nam quemadmodum Leges condere ſolo dignum eſt Imperio; *L. f. §. 1. C. de LL.* ita legibus, delicta certa pœnarum genere coercentibus, derogare, æquè ad Imperii & Majeſtatis jura rectè refertur; ex uno namque & eodem fundamento, & leges ferendi poteſtas, & de illis diſpenſandi promanat facultas. MOLIN. *de Juſt. & Jur. tom. 6. C. 57.* Hinc nihil verius eſſe, quàm pœnarum remiſſionem ſoli Principi ſupremo, jure proprio competere, ſcribit HEIG. *p. 2. q. 22. n. 6.* Nimirum cum beneficia ſint gratioſiſſima, pœnæ ècontra odioſiſſimæ, quo Princeps omnem à ſe acerbitatis ac truculentiæ amoveat ſuſcipionem: benignitatis & clementiæ cum amore ſubditorum conſequatur laudem omnia ipſum beneficia tribuere ac concedere convenit. FORST N. *in not. ad lib. 2. annal. Tacit.* Atque in tantum hanc pœnarum gratiam, ad ſummum ſpectare Principem, agnovit CAROLVS V. Imperator, ut, licet Senatui Mediolanenſi poteſtatem ferè Regiam concederet, delictorum tamen veniam largiri reis peculiariter exciperet, ſuæquè Majeſtati reſervaret. BODIN. *de Republ. lib. 1. C. 8. & 10.* BESOLD. *d. l. C. 4. th. 4.* quò & Tiberius reſpexiſſe videtur, qui referente CARPZOV. *pr.*

 Crim.

Crim. p. 3. q. 150. n. 18. Asyla sustulit, ut gratia servatorum solis referretur accepta Principibus. Et apud venetos nulli Magistratui, ac ne Duci quidem, jus esse restituendi damnatos, sed toti Senatui, quem appellant *Consilio majori* hoc relictum esse, refert HUNN. *in Colleg. Crim. Disp. 10. th. 20.*

§. III.

Cum de Majestate in præcedenti pauca attulerim, illud præterire non possum, nonnullos esse politicorum, qui soli Imperatori & Regibus Majestatem adscribendam esse censent, uti videre est apud CHRISTOPH. MATTH. *L. 3. syst. pol. Exerc. 2. Sect. 6.* aliis è contra soli Imperatori Regibus exclusis, eandem propriè & strictè sic dictam attribuentibus. REINKING. *de R. S. & E. lib. 1. Class. 3. C. 11. n. 9.* utraquè tamen sententia neutiquam subsistit; sed in omni perfecta Republ. dari Majestatem, ac proinde omnes quoque civitates, superiorem non recognoscentes Majestate propriè sic dicta instructas esse, cum saniori politicorum schola adserere non dubito; Et hoc etiamsi minima fuerit civitas cum LANSIO *de L. Regia th. 49.* Verum esse judico; Nec enim locorum amplitudo aut provinciarum numerus ad summæ potestatis, seu Majestatis essentiam quidquam facit; Nequè ex eo, quod quædam Respublicæ Majestatis titulum sibi non vindicent; aut quod in Recessibus Imperii non Majestatis, sed Regiæ saltem Dignitatis titulus, Regibus attribuatur, velusti in Recess. *de anno 1527. §.* und als die Wohlgebohrne 11. item die Königliche Würde von England & §. und als auf gehaltenen Tag die Königliche Würde in Hispanien. 17. &c. certi quid concludi potest; vis enim

Ma-

Majeſtatis non in nudo titulo ac nomine, ſed in ipſa poſita eſt poteſtate, nequè extranei Principes ex eo, quod in Germaniæ ordinationibus conſcriptum, jura poteſtatis ſuæ menſurari patientur; WVRMSER. *Exercit. jur. publ. 3. q. 2.*

§. IV.

Ut à genere ad ſpeciem decendam, primo in Imperio noſtro loco jure merito recenſeri debet Auguſtiſſimus Imperator; & veteribus quidem Romanorum Imp. jus Aggratiandi, proprium fuiſſe certiſſimum eſt: Cui enim tot exempla, tot teſtimonia, in jure noſtro extantia, non ſufficerent? Conf. *L. 4. in ff. de pœn. L. 10. C. de Sent. paſſ. L. 45. §. 1. ff. de Re judic. L. 7. C. de precib. Imp. offer.* Cum verò modernus Reipublicæ Germanicæ ſtatus ab illo antiquo Romano multum differat, & Ordines Imperii noſtri quo ad Exercitium præcipuorum Majeſtatis jurium ſint in Conſortium vocati; uti hoc ex fundamentalibus Imperii noſtri Legibus, ac imprimis Imp. Capitulationibus conſtat; Hinc in Diſquiſitionem vocari ſolet: *An hodierni Impp. Jure Aggratiandi gaudeant, illudque absque ſtatuum, aut Electorum conſenſu exercere poſſint?* obſtare equidem videtur, quod ſecundum ea, quæ ſupra §. II. dicta ſunt, poteſtas contra Leges diſpenſandi ejus demum eſſe dicatur, qui ſanciendi, & promulgandi eas facultatem habet. At verò in hodierno Imperii ſtatu, Poteſtas Imperio, ejusquè ſubditis, Leges præſcribendi, Imperatori non niſi cum conſenſu Ordinum competit. *Inſtrum. pac. Oſnabrug. art. 8. §. gaudeant.* Ut exinde & ſtatuum quoque conſenſus, in concedenda hacce

Gratia, necessarius esse videatur. Verum hisce nihil remorantibus, adhuc hodie Imperatoriæ Majestati hoc Aggratiandi jus omninò proprium esse, nec ad ejus exercitium consensum Ordinum desiderari, longè verius esse judico. Siquidem nullibi hæc Imperatoris potestas restricta legitur, cum tamen cætera Majestatis jura, ad quorum exercitium Imperii Ordines admissi sunt; Aut in Aurea Bulla, aut Capitulationibus Cæsarum, aut aliis Imperii Legibus expressa, atque definita reperiantur. Accedit, quod Imperatores per longum usum hoc jus exercuerint; & quamvis absque statuum consensu Leges universales condere nequeant; quin tamen jus singulare seu privilegia, nisi jus & utilitatem Reipublicæ concernant aut lædant, absque statuum consensu quotidie concedant, & hactenus concesserint, infinita exempla, nec non varia Dd. Testimonia manifestè confirmant. HERMES *in fascicul. jur. Publ. C. 11. n. 76.* BOECLER. *Notit. Imp. L. 4. c. 1.* SCHWEDER. *Jur. publ. part. spec. sect. 1. C. 10. §. 4.* VITRIAR. *lib. 3. tit. 2. §. 12. & 17.* Et hoc sine dubio illis in casibus procedit, ubi super Crimine quodam soli Imperatori cognitio, ac puniendi Potestas competit; BERGER. *Oeconom. jur. Lib. I. tit. 2. §. 14. Nota 4.* LANGGUT. *in Animadversi. in Coccej. prudent. jur. publ. ad Cap. 23. §. 8. n. 3.*

§. V.

Cum verò Imperator contra aliquem præsertim ex Imperii statibus, propter delictum jus decernendi Banni non habeat, sine collegiali Electorum consensu, juxta *Capitulat. Leopoldi art. 28.* Imo secundum *novissimam Capitulat. Caroli VI. art. 20.* non nisi communi statuum

tuum consensu in Comitiis publicis sententia Banni proferri possit; Hinc non immeritò quæritur: *Num Imperator VI. juris restituendi famam, statum Imp. in bannum declaratum solus eximere, & juri ac honori restituere possit? an verò sicut in declaratione. ita & in relaxatione ejus, statuum Consensum adhibere habeat necesse?* Equidem Protestantium religioni addicti status desiderarunt in Monitis *ad Capitul. Leopold. anno 1658. d. 27. April.* exhibitis *ad art. 28.* ut ei sequentia insererentur: Das hinfüh-ro kein Chur-Fürst, Fürst, oder Stand des H. Reichs ohne gnugsame Ursach, und ohne Vorwissen, Rath und Bewilligung gesamter Stände in die Acht, und Ober-Acht gethan, gebracht oder erklärt, und hinwieder aus derselben erledigt, genommen, oder gesprochen werden solle ꝛc. Verum quoad passum relaxandi banni neque *in dict. Capitulat. Leopold.* neque *in novissima Caroli.* Desiderii sui effectum impetrarunt. Proinde mihi verior videtur opinio, quod Imperator solus, in bannum declaratum eximendi jus habeat; Nam omnia illa Majestatis jura Imperatori sunt, manentque propria, in quorum communionem ordines Imperii per capitulationes, Recessus, aliasque Imperii constitutiones non sunt intromissi; quia itaque communio, quæ facti est, in casu præsenti probari nequit, præsumptio stat pro Cæsare; præsertim, cum Imperii status ab initio, fuerit purus, idemque in iis, quæ non sunt mutata, præsumatur: Mixtus autem facti sit, & strictæ interpretationis. Nec *obstat* illa juris regula, juxta quam nihil tam naturale habetur, quàm eo modo unum quodque dissolvi, quo Colligatum est; ut proinde, cum sententia banni non-

nisi communi Procerum approbatione dictari valeat; collecta à contrariis arguendi ratione, etiam non aliter, quàm illorum consensu relaxari possit; Etenim ista à contrario arguendi ratio à justitia ad Gratiam, in præsenti ea propter locum habere nequit, quia inter casum condemnationis, & restitutionis manifesta apparet disparitas: Siquidem idcirco status Imp. contra sententiam Imperatoris condemnatoriam sibi prospectum esse voluerunt, quia ipsorum vel maximè interesse poterat, ne fortè subinde necdum satis auditi, aut sine justa causa, cum maximo sui præjudicio ac damno, funestam proscriptionis sententiam, solo Imperatoris arbitrio subire cogantur; Cum è contra restitutio in integrum merus sit favor, puram gratiam ac commodum involvens, in quo, ut Imperatoriæ Clementiæ ac potestati limites ponerentur, nulla ratio suasit. Quod si tamen propter aggratiationem, alicui ex Imperii statibus, cum cæterorum consensu condemnato, nunc concedendam, Imperium perturbari, ac motibus periculosis implicari posset: Si quis tunc Procerum quoque requirat consensum, illi haud repugnarem, sed potius adstipularer, motus Capitulationibus Cæsarum, quæ in omnibus magni momenti Causis, principaliter publicum Imperii interesse concernentibus, so das Reich betreffen / Electorum, aut omnium statuum consensum requirere videntur. *Capitulat. Noviss. Caroli VI. art. 11. in fin.*

§. VI.

Alia insuper occurrit quæstio: *utrum scilicet Imperator Jus Aggratiandi in statuum Territoriis exercere, ac delinquenti, ut in priori Domicilio impune maneat, Gratiam* con-

concedere possit. Pro Negativa sententia militare videtur ratio ista, quod status Imperii in concessis sibi Regalibus privativè, non autem cumulativè sint investiti, nec in exercitio jurisdictionis impediendi sint. BOCER. *de Jurisdict. C. 8. n. 80.* In quam opinionem inclinat HERMES *in fascicul. jur. publ. Cap. 11. n. 123.* Ubi tamen addit, hoc ipsum altiorem desiderare indaginem juxta BESOLD. *de Jurib. Majest. C. 4. n. 4.* Affirmativam è contra amplexus est LANGGUT. *in Animadvers. in Coccej. prud. jur. publ. ad Cap. 23. §. 8. n. 3.* Quanquam enim potestas gladii, sive merum Imperium statibus absque provocandi seu appellandi facultate datum sit. *O. C. p. 2. tit. 1. & tit. 28. §. 5.* SCHWEDER. *in Jur. publ. part. spec. Sect. I. c. 13. §. 11.* id tamen per dispensationem Imperatoris violatum dici nequit, quippe qua non causæ cognitio & sententiæ dictio, sed effectus hujus solum, salva jurisdictione alta eorum, quibus concessa, per Gratiam superioris, justis ex causis impertitam, suspenditur; quemadmodum in simili nec imperium merum, Nobilibus mediatis per modum feudi concessum, imminuitur, si quando à concedente superiore pœna ab ipsis dictata per dispensationem mutatur. Quanquam autem in hac quæstione arbitrium decidendi mihi non arrogem, non ignarus quàm temerarium sit, de hujus generis controversiis privato ausu pronuntiare, affirmativam tamen sententiam verò magis consentaneam esse existimo.

§. VII.

Quemadmodum autem non vacante solo Imperio, aut Imperatore jam demortuo, sed illo etiam vitam

ad hnc ducente, & Imperante Rex Romanorum quandoque eligitur; quod consentiente Imperatore, imò & non nunquam eo invito fieri posse, Capitulationes Cæsareæ probant; Cum quo conveniunt verba Capitulationis Augustissimi regnantis Imperatoris CAROLI VI. *art. 3. ibi:* Mit oder ohne des regierenden Römischen Käysers consens, wann derselbe auf angelegte Bitte ohne erhebliche Ursach verweigert werden solte, vorgenommen. Ita disquiri solet: utrum Rex Romanorum, Imperatore lucis usurâ adhuc fruente electus, hanc Aggratiandi potestatem habeat? quod regulariter negandum videtur, quia nondum ipsi administratio Regni est commissa. REINKING. *de R. S. & E. L. 1. Class. 3. Cap. 14. n. 46.* CARPZOV. *de Lege Reg. C. 11. Sect. 5. n. 15.* Unde & ipsi Majestas actualis denegatur. WVRMSER. *Exercit. jur. publ. 3. quæst. 3.* Cum & Imperatorem ut superiorem recognoscat, ipsumque Dominum suum appellet. *Recess. Imper. de anno 1555. §.* solches alles und jedes. *143. ibi:* Die Käyserliche Majestät unsern lieben Bruder und Herrn rc. Quatenus tamen Rex Romanorum, absente Imperatore vel impedito, ejus dum vices gerit, *dict. Recess. Imp. §.* und sollen in oberzehlten Fällen. *64.* eatenus, illum hanc quoque potestatem exercere posse, dubitandum non est. *Recess. Imp. de anno 1542. §.* Die Käyserl. Majest. und wir. *item de ao. 1544. §.* Wir und unser freundlicher lieber Bruder rc. Qui textus ad casum absentiæ Imperatoris rectè referuntur à LIMNÆO *de Jure publ. Lib. 2. C. 15. n. 40.* Etenim illum tunc omnia, quæ ab ipso Imperatore præsente peragenda forent, facere posse testatur REINKING. *d. cap. 14. n. 48. & 63.*

§. VIII.

§. VIII.

Cæterum cum vacante ab Imperatoribus Imperio, ob moram longiorem, quæ in novo eligendo Imperatore non nunquam intercedebat, & ne tempore inter regni Respublica ad instar navis, Rectore destituta, detrimenti quid patiatur, ad certos Vicarios, Comitem nim. Palatinum, Rheni, & Ducem Saxoniæ Electores, Cura Regni saluberrimè sit delata, *A. B. Cap. 5.* Et illos hoc jus Aggratiandi habere, rectè dicitur. potestas namquè illorum in non prohibitis & specialiter exceptis, cum potestate ipsius Imperatoris, fere est æqualis, adeò, ut quoties sacrum vacare contingat Imperium, illi omnia Imperatoris Jura, quamvis *in A.B. d.l.* non expressa, dummodo non specialiter inveniantur prohibita, & in specie quoquè ea, quæ Dd. Gratiosa dicuntur, exercere queant. BUXTORFF. *ad A.B.Cap.5.th.71. & 73.* ARUM. *ad B. discuss. 5. th. 7.* SCHÜTZ *v.1. Disp.5 th.12.* SCHWEDER. *Jur. publ. part. spec. sect. 1. Cap. 33. n. 8.* frustra dissentiente VITRIARIO *Inst. Jur. publ. lib. 3. tit. 7. §. 9.* Controversiam verò illam gravissimam, quæ post pacem Westphalicam Serenissimos inter Electores Bavarum & Palatinum anno 1657. de vicariatu agitari cæpit, dè qua vid. SCHWEDER. *d. l.* BUCKISCH *ad Instrum. pac. Osnabrug. art. 4. obs. 4. & 15.* hic consultò prætereo, tum quia ab instituto meo longius abit, tum quia meum non est, litem hanc dijudicare, qui didici, de iis non disputare, qui possunt amputare, nec scribere, qui possunt proscribere.

§. IX.

Alterius beneficio hanc Aggratiandi potestatem

habent illi, quibus ab eo, penes quem summa in Republica potestas residet, tacitè vel expressè est concessa, veluti in nostro Imperio vi superioritatis Territorialis omnes status, sive Ordines Imperii obtinent; siquidem juri Territoriali, non jurisdictionalia tantum insunt, merum scilicet & mixtum imperium; seu secundum hodiernam consuetudinem superior & inferior jurisdictio: sed multa quoquè Majestatis, seu Regalia jura, quæ in ipsa Imperatoris Capitulatione, non Electoribus solum, sed cœteris quoquè Principibus ac statibus confirmantur, uti videre licet non tantum in Antiquioribus, sed & in *Capitulat. novissima Caroli VI. art. 1. & 2.* quanquam autem varia insignum supremæ Eminentiæ, Imperatori sint reservata: quin tamen hoc pœnas remittendi, seu Aggratiandi jus superioritatis seu Territoriali juri cohæreat, & omnibus jus Territoriale habentibus competat, nullus dubito, attestantibus hoc ipsum MYLER. *de Princip. & Stat. Imper. Cap. 50. n. 13.* SCHWEDER. *part. spec. Sect. 2. Cap. 14. §. 4.* VITRIAR. *Inst. Jur. publ. lib. 3. tit. 16. n. 112.* LIMN. *de jur. publ. lib. 4. C. 8. n. 269.* KNICH. *de Jure territor. C. 3. n. 244.* & generaliter ab omnibus Imperii statibus, hoc summum Imperii munus practicari, neminem latere, inquit BESOLD. *de Civit. German. part. 1. C. 7. th. 29.* Unde CARPZOV. *prax. Crim. part. 3. q. 150. n. 26.* Scabinos Lipsienses nunquam dubitasse refert, jura territorialia habentes, reis gratiam facere, & pœnam vel mitigare, vel remittere posse. Hinc passim apud CARPZOV. *dict. prax. Crim.* in illorum præjudiciis legitur: Wofern die hohe Obrigkeit/ oder Lands-Fürstliche Obrigkeit des Orts/ dem Gefangenen nicht/ Gnad erzeigen wolte. Nequè ab

hoc Aggratiandi, ſive pœnarum veniam concedendi jure, civitates Imperii immediatæ ſunt excludendæ. CARPZOV. *d. l. q. 150. n. 19.* KNIPSCHILD. *de Civit. Imper. lib. 2. Cap. 27. n. 1. ſqq.* adſtipulatur HVNN. *Coll. Crim. Diſp. 15. th. 21.* illudquè à dictis Civitatibus quotidie practicari, refert. quamvis enim ſuperioribus annis res velut nova minusquè audita Principibus erat, dicere civitates *ſtatus Imperii*, teſte LEHM. *in Chron. ſpirens. lib. 4.* unde & KNICH. *dict. tr.* illis territorij vel ſuperioritatis jura auſus eſt denegare; verum per *Inſtrum. pac. Weſtphalicæ art. 5. §. 29.* res penitus definita, ipſasquè civitates Imperii liberas ſub appellatione ſtatuum Imperii ubiquè contineri deciſum eſt.

§. X.

Cæterum etiam aliis, qui ſtatus Imperii non ſunt, poteſtatem Aggratiandi, per Præſcriptionem temporis cujus origo memoriam exceſſit, vel cujus initii memoria non extat, acquiri poſſe eò minus dubito, quo certior & in camera quoque imperiali ſæpius comprobata, nec non penè infinitis Dd. Teſtimoniis comprobata eſt ſententia, quod temporis immemorialis præſcriptione, quæ privilegii, ac expreſſæ conceſſionis vim habet, Regalia acquirantur. BOCER. *de Regal. C. 4.* GAIL. *lib. 1. obſ. 21. n. 15. & lib. 1. de P. P. C. 6. n. 11.* CARPZOV. *part. 2. Conſt. 53. def. 1. n. 13.* ARVMÆ. *Diſp. feudal. 4. th. 21.* ZANGER. *de Except. part. 3. C. 8. n. 65.* quod autem in ſpecie, ad hujus aggratiandi Juris præſcriptionem, curſus immemoralis temporis requiratur, ſatis ſuperquè demonſtrat FARIN. *prax. Crim. part. 4. lib. 1. Conſil. 3. n. 7.* Cæterum quodnam temporis ſpatium hoc immemoriali tempore pro-

priè denotetur, inter Dd. nondum convenit: Sunt enim, qui ad illud probandum centum annorum requirunt probationem, uti HAVNOLD. BACHOV. REINKING. citati à LAVTERB. *Colleg. Theor. pract. tit. ff. de Usurp. & usu cap.* §. 44. Verum cum hi Centum annorum & temporis immemorialis præscriptionem confundant, cum tamen tempus Centenarium & memoriam excedens, unum idemquè non sint. GROT. *de Jur. B. & P. lib. 2. C. 4. n. 7.* illorum sententiæ subscribere nequeo. Enim verò in centenaria præscriptione Centum anni necessario veniunt probandi, nihilquè refert de tempore, quo, & quando quid initium cœperit, constet, nec ne. At in præscriptione immemoriali, nec semper sufficiunt, nec necessarii semper sunt centum anni; Accidit nimirum quandoquè, ut memoria ab 80. aut 90. terminetur annis. CARPZOV. *p. 1. C. 16. def. 74. n. 13.* Et licet, rei veritate inspecta, minus centum annis spatium sit præterlapsum, si tamen de facto & rei initio nulla extet memoria, testesquè secundum LABEONEM in *L. 28. ff.* de probat. deponant; se nec vidisse, cum id opus fieret, nec ex eis audivisse, qui vidissent, aut audivissent: Præscriptionem tamen eo in casu impletam esse indubiè assero; è contra etiamsi centum quis probaret annos, si tamen de rei initio memoria adhuc extaret, illos ad hanc præscriptionem haud sufficere certum est. LAVTERB. *dict. loc.*

§. XI.

Econtrario inferiores judices atquè Magistratus, mero Imperio, sive Jurisdictione superiori tantum gaudentes, quibus ab Eminentiori quadam potestate hoc Regale jus Aggratiandi, tacitè vel expressè non est concesses-

cessum, delictorum veniam Reis facere, pœnasquè iisdem remittere haud quaquam possunt. Hinc quamvis in nonnullis civitatibus Magistratus inferiores potestatem gladii habeant, & Nobiles quidam aut Barones Imperio mediatè subjecti, cum Jurisdictione inferiore & superiore à statibus Imperii ut plurimum investiantur; Regalia tamen nunquam, aut rarissimè consequi, sed status in eorum feudis sibi solent reservare; & habent quidem prædicti inferiores Magistratus vi competentis jurisdictionis superioris seu criminalis potestatem de Criminibus judicandi, atquè secundum modum à Legibus præscriptum coërcendi: Verum ut pœnam Legibus definitam, aut remittant, aut minuant, hoc sanè illorum excedit potestatem. TIRAQV. El. de pœn. temper. præfat. n. 2. seqq. Hoc namque haud esset, secundum Leges judicare, atque crimina punire; sed contra Leges agere, de illis dispensare, iisquè derogare: quod planè ad aliam & specie quidem diversam, illisquè vi jurisdictionis omnimodæ minimè competentem pertinet potestatem. Nec *obstat* quod secundum *L. 3. ff. de Re judic.* qui damnare potest, is absolvendi quoquè potestatem habeat. Etenim hæc Regula de causa quadam justitiæ, absolutionem Rei exigente, tantummodo intelligi debet. Hinc MARCIAN. in *L. 1. §. 4. ff. ad Sc. Turpill. inquit: Facti quidem quæstio in arbitrio est judicantis, Pœnæ verò persecutio non ejus voluntati mandatur, sed legis authoritati reservatur* & in genere præcipit Imp. JVSTINIAN. *in Nov. 80. Cap. 10.* ne judex sit clementior lege, aut ipsis Legibus Severior. Eleganter sanè & accommodatè SYMMACH. *lib. 10. Epist. 63.* inquit: *Alia est conditio Magistratuum,*

 quæ

quorum corruptæ videntur esse: sententiæ, si sint Legibus mitiores: Alia Divorum Principum potestas, quos decet acrimoniam severi juris inflectere. Nimirum ejus est derogare legibus, & de illis dispensare, cujus est legem ferre: Et quamvis statuta condendi potestas, inferioribus quoquè Magistratibus dicatur competere; contra Leges tamen publicas absquè superioris consensu nihil valent disponere. SCHVLZ. *synops. Instit. de I. N. G. & Civ. lit. h.* nequè Jurisdictionalia cum Regalibus, quibus Jus Aggratiandi rectè annumeratur, sunt confundenda. CARPZOV. *prax. Crim. p. 3. q. 150. n. 51.* unde in *L. 3. C. ne sanct. Baptism. iteretur.* dicitur: *Nulli Judicum liceat, delatum ad se crimen minori aut nulli Coërcitioni mandare, nisi ipse idem pati velit, quod aliis dissimulando concessit.* Hinc Carol. I. Rex Siciliæ, suspendi judicem jussit, qui reum suspendio dignum, ad manus tantum amputationem condemnaverat. HEIG. 2. *q. 22. n. 18.* PEREGRIN. *de Jur. fisc. lib. 4. C. 8. n. 23. seqq.* Atquè hæc in tantum procedunt, ut, si judices semel sententiam dixerint, eam nequidem ex causa innocentiæ postea repertæ, inconsulto Principe, mutare valeant. *L. I. §. ult. ff. de quæstion. L. 27. pr. ff. de Pœn.* quod tamen hodiè Magistratibus, Criminali Jurisdictione gaudentibus facilius tribui solet, si error evidenter, Reusque innocens appareat. BOHMER. *ad ff. de sent. Pass. & restit. §. 3.* BRVNNEM. *ad dict. L. 27. in fin.*

§. XII.

Ex antè dictis facilè quoquè judicare licet, Judicem seu Magistratum Inferiorem, merum tantum Imperium habentem, Reo impunitatem, ut delictum fateatur, promittere non posse; Quod si verò nihilominus ejus-

ejusmodi promiſſio facta, & Reus per illam ad confitendum crimen inductus fuerit; confeſſionem iſtam ad condemnationem pœnæ ſaltem ordinariæ, minimè ſufficere prolixè tradit FARINAC. *Qu.81. n.76.* Neque approbare poſſum ſententiam, quam LVDOVICI Einleitung zum peinlichen *Proceſſ. c.5. §.9.* Cum FINCKELTH. *ibid. cit.* tenet, ſcilicet judicem, ſi ſub promiſſione impunitatis confeſſionem criminis à reo obtinere poſſit, prudenter agere, huncque ipſum actum pro dolo bono æſtimandum, & reum nihilomninus poſteà pœna promerita afficiendum eſſe. Siquidem vanus potius & mendax talis judex eſt habendus, qui id promittit, quod ſuæ poteſtatis & arbitrii non eſt. Et cujus promiſſionis fidem datam implere nequidem cogitat. BRVNNEM. *in proceſſ. inquiſ. C. 8. membr. 1. n. 53.* Plura de hac impunitatis vel pœnæ mitigationis promiſſione, per judicem inferiorem factâ, legi merentur apud CARPZ. *prax. Crim. p. 3. quæſt. 149. à n. 1. usque n. 22.*

§. XIII.

Quæ huc usque de inferiore Magiſtratu, ipſique non competente Jure aggratiandi dicta ſunt, non ſolum de totali remiſſione, ſed de partiali quoque, ſeu mitigatione pœnarum accipienda eſſe, ex *cit. L. 3. C. Ne ſanct. Bapt. iteret. ſatis conſtat.* Conf. *L. 8. §. fin. C. de vi publ. & pract.* Cui igitur Crimimnalis tantum competit Jurisdictio, is mortis ſupplicium, in mitiorem, fuſtigationis ſcilicet, relegationis, carceris, aut pecuniariam pœnam minimè poterit commutare. WEHNER. *Obſ. pract. voc. cent.* Eadem ratione pœnam mortis ſeveriorem, lege expreſſa determinatam, puta ignis, rotæ, ſuffocatio-

tionis in aquis, suspendii &c. In aliam mitiorem mortis, v. g. gladii pœnam, haud quaquam potest convertere; esset enim alias Clementior lege. Contra *Nov. 82. C. 10.* imo contra leges ageret, de iis dispensaret, & sic competentis Jurisdictionis fines manifestè excederet. *L. 1. §. 4. ad Sc. Turpill. L. 15. pr. ff. de pœn.* Itaque hanc pœnarum alterationem, seu mitigationem, æque de Regalibus, ac ipsam totalem remissionem esse existimo. Proinde de pœnis non Capitalibus remittendis aut mitigandis v. g. fustigationis, relegationis, carceris, non sane diversum, sed idem de jure statuendum esse arbitror; siquidem supra allegatæ Leges, & adductæ rationes hic quoque inveniunt locum; Nam qui fustigationem Lege præfinitam remittit, aut in pœcuniariam convertit, quomodo minus contra legem agat, aut Lege se præbeat clementiorem, ac ille, qui de Capitali aliquid remittit, haud valeo perspicere. Et in hanc sententiam Nobili cuidam, merum & mixtum Imperium habenti, quod scil. fustigationis pœnam in pecuniariam convertere non possit, responsum esse, refert HEIG. *lib. 2. quæst. 22. n. 23.* In terris tamen Electoris Saxonici magistratibus inferioribus, criminalem Jurisdictionem habentibus, hasce pœnas non capitales minuendi, & v. g. pœnam fustigationis in simplicem relegationem probabili causâ suadente, mutandi potestatem competere, testatur CARPZOV. *prax. Crim. cit. q. 150. n. 75. seqq.*

§. XIV.

Cæterum prædicta omnia de gratiosa pœnarum remissione, aut mitigatione, ex jure nimirùm Aggratian-

tiandi proveniente tantum intelligenda ſunt; Etenim quin judices Criminale Tribunal exercentes pœnam, ordinariâ & legibus determinata mitiorem, aliquando per viam juſtitiæ poſſint, imo debeant imponere mihi certè indubium, & jam jam ſupra *Cap. I. §. IV.* pluribus inſinuatum eſt. Furioſo namque, infanti, aut caſuali homicidæ, ſi nullam; Culpoſo verò ordinaria minorem judex imponit pœnam, juſtam ſanè & in coercitione obſervandam proportionem obſervat; nec contra leges quidquam agit, neque lege eſt Clementior, ſed id, quod leges jubent, exequitur, proin poteſtate ſibi competente debito modo utitur. Nam pœnæ, ipſa hoc juſtitia efflagitante, juſta ratione delicti commenſurari, illiusque qualitati debita correſpondere debent proportione, ita, ut qui plus deliquit, gravius, qui minus, levius coerceatur, ſemperque inter delictum & pœnam juſta attendatur æqualitas. *L. 11. pr. ff. de pœn.* Interim tamen judici probè perſpiciendum eſt, ut in hiſce caſibus, quibus juſtam aliquam, ipſumque delictum imminuentem ob cauſam, pro ordinariâ mitior venit imponenda, non ſtatim capitalem, in pecuniariam convertat pœnam. Dantur enim & aliæ pœnæ, quibus Reus, ceſſante pœna capitis, extra ordinem mitius puniri poterit; & exemplo ſanè eſt pernicioſum, remiſſâ pœnâ capitis, nonniſi pecuniarias pœnas reis infligi; quippe cum hoc judicibus in alienis graſſandi facultatibus occaſionem præbeat, uti prudenter monet ANTON. MATTH. *de criminib. ad lib. 48. ff. tit. 18. C. 4. n. 12.* Ubi quoque SPORT. ODD. recte reprehendit judices, qui ut plurimum pœnam mortis convertunt in pecu-

pecuniariam, non ut ætati, aut culpæ veniam dent, ſed ut crumenas loco Capitis evacuent. Conſentit VALENTIN. WINTHER. *in parthen. litig. lib. 1. C. 14. n. 2.* Ita ſcribens: Hoc malitioſo ſæculo Criminaliſtæ non abſimiles Chirurgis, qui ut multis hominum vulneribus, ita hi plurimis ſubditorum delictis gaudere ſolent, facilem nacti ſpoliis alienis penus ſuum locupletandi occaſionem, unde in mulctis indicendis lætantur, & impiè dicunt: Es haben dieſes Jahr über die Brüche/ oder Geld-Bußen/ GOtt ſey Lob und Danck/ ein Ehrliches ertragen rc.

§. XV.

Magiſtratus inferiores, pœnas promeritas remittendi, aut mitigandi jure haud gaudere hactenus dixi; quod tamen cum grano ſalis accipiendum, quia unam & alteram limitationem recipere videtur. Et primò quidem, in caſibus illis, in quibus lex ipſa hoc concedit: cujus exemplum legimus in *L. 37. §. 1. ff. de Minorib.* ibi. *niſi quatenus interdum miſeratio ætatis ad mediocrem pœnam judicem produxit.* Ad hanc namquè mitigationem intuitu minoris ætatis faciendam, non per viam Juſtitiæ judicem adſtringi: ſed illam ex commiſeratione & gratia tantùm fieri poſſe, oſtendit, & contra communem Dd. opinionem probat CARRZOV. *quæſt. 143. n. 59. ſeqq.* id quod ſcabini Lipſienſes in ſuis ibidem ſubjunctis reſponſis indicant: Und iſt dem Rath zu Torgau die inquiſito zu erkandte Straff des Rades/ von wegen ſeiner Jugend zu lindern/ und ihn mit dem Schwerd richten zu laſſen/ unbenommen & in alio contra Reum, qui nec dum 18. annos compleverat, concepto: ſo möchte er ſolchen ſeiner begangenen

Deu-

Deuben und Kirchen-Raubung halber/ mit dem Rad von Leben zum Tod gerichtet werden; Man wolte ihm dann in Ansehung seiner Jugend/ Gnade erzeigen/ auf solchen Fall würde er mit dem Schwerdt von Leben zum Todt gerichtet/ und gestraffet. Secundo limitatur: si ex illorum statutis poene aliqua veniat imponenda: Etenim illam non tantum in totum tollere possunt, sed & mutare ac mitigare. Hinc Dd. communis tenet sententia, quod, licet civitates & Collegia contra infamiam, jure communi impositam, non possint restituere; famam tamen, ex illorum statutis imminutam, restituere haud prohibeantur. LIMNÆ. *de jure publ. lib. 4. C. 8. n. 303.* MEV. *ad Jus Lubec. L. 4. tit. 15. art. 1. n. 9.* Hinc studiosos relegatos, à Rectore ac Senatu Academico non raro restitui, ac in numerum studiosorum recipi, vulgaris testatur observantia; Idquè in Jenensi universitate observari tradit THEODOR. *in Colleg. Criminali Disp. 10. th. 7. lit. b.* Et ex Wittenbergensi Academia relegatum & exclusum, post aliquot annos, abolitâ per restitutionem infamiâ, in quam per exclusionem inciderat, fuisse restitutum, refert HEIG. *part. 2. Quæst. 22. n. 43.* ZIEGLER. *de jur. Majest. lib. 1. C. 9. n. 1.*

CAPUT. III.

De objecto, sive materia juris Aggratiandi.

§. I.

Consideratis huc usquè personis, quibus Aggratiandi jus competit, ordo nunc ad objectum, circa quod illud versatur, contemplandum me deducit. Hoc autem ex definitione superius Cap. I. §. 4. tra-

traditâ, haud obſcurum eſt,; Dixi enim ibidem, Jus Aggratiandi legitimam eſſe Reis *promeritas Criminales pœnas* remittendi poteſtatem. Ex quo objectum juris Aggratiandi, quod *pœnæ promeritæ* coſtituunt; manifeſtum redditur.

§. II.

Unde non immeritò diſquiri ſolet, an Princeps cujusvis pœnæ gratiam Reo facere poſſit? atquè inprimis in eo non omnes concordant; ſed graviſſima eſt Quæſtio: *Utrum ſupremus Princeps, aut ſtatus Imperii jus Aggratiandi poſſint exercere in delictis illis, quibus in Lege Divina veteris Teſtamenti pœna Capitalis eſt præfixa; quale eſt Homicidium; quod Gen. 9. v. 6. Lovit. 24. v. 17. Exod. 21. v. 12. morte puniri jubetur.* Si conſulo JCtos proteſtantium Religioni addictos, plerique negativam defendunt ſententiam, dicentes, in criminibus, quorum turpitudo ex jure Naturæ conſtat, & quibus ideò Deus ſummus legislator mortis ſupplicium determinavit, Principes diſpenſandi poteſtate eſſe deſtitutos, inter quos ſunt, HEIG. *p. 2. q. 24. n. 42.* CARPZOV. *p. 3. q. 150. n. 31. ſeqq.* REINKING. *in ſoep. cit. tr. lib. 1. Claſs. 5. Cap. 6. n. 206.* VITRIAR. *Inſt. Jur. publ. lib. 3. tit. 17. n. 114. ſeqq.* PFEFFINGER. *ibid. ad. n. 112. lit. a.* SCHWEDER. *Jur. publ. part. ſpec. ſect. 2. Cap. 14. §. 6.* STRIK. *de Abſolit. Princip. C. 3. n. 33.* MYLER. *de Princip. & Stat. Imp. p. 2. c. 50. n. 15.*

§. III.

Rationem pro hac ſua negativa ſententia aſſignare ſolent: partim, quià hæc pœna non ſolum in homicidas judæos, ſed univerſim in omnes homines, hominem occidentes, à Deo ſtatuta, & pœna mortis in prima & antiquiſ-

tiquiſſima lege, de vindicandâ occiſi nece, unica expiationis forma poſita eſſe videtur. *Gen. d. Cap. 9. verſ. 6.* ibid. *quicunque effuderit, humanum ſanguinem fundetur ſanguis illius. ad imaginem quippe Dei factus eſt homo:* juncto *Numer. C. 35. v. 16. 20. & 33.* partim, quia dictamen Naturale præcipere videtur, ut, qui ex enormi malitia vitam alicui adimere non eſt veritus, pœnam Talionis ſuſtineat; Cum alioquin cæteris, ne & ipſi talia patiantur, ſatis proſpectum non ſit. partim, quia in hoc delicti genere commiſeratio nominatim prohibetur. *Numer. C. 35. v. 31.* & homicidium doloſum qui commiſerunt, aſſylorum jure non gaudebant, ſed ab Altari Domini avelli & occidi jubentur. *Exod. C. 21. verſ. 14.* unde ſic arguunt: Inferior non poteſt abolere Legem ſuperioris, prohibentis miſericordiam cum homicidis, & ſanguinem pro ſanguine repoſcentis; Ergo neque Principes, homicidii doloſi reo, pœnam capitis in divinis Legibus ſtatutam remittere poſſunt, ſed deo ſubmittere ſe neceſſe habent. Indequè in *Can. non licet; 2. Diſt. 10.* appoſitè dicitur, non licere imperatori aliquid contra divina mandata præſumere nec quicquam, quod Evangelicis Propheticis, aut Apoſtolicis regulis obiret agere. Et D. AMBROS. *in Can. Convenior. 21. Cauſ. 23. qu. 8. noli,* inquit, *Imperator, ut putes, te in ea, quæ divina ſunt, imperiale aliquod jus habere: noli te extollere, ſed ſi vis diutius imperare eſto Deo ſubditus.* præterea Ethnici etiam iniquum judicarunt, vitæ gratiam illi fieri, alii qui vitam eripuit; ipſi enim, quanta in abſolvendo homicida cautione uſi fuerint, vel ex exemplo, & eleganti Tullii Romanorum Regis diſcurſu de Horatii parricidio apud HALYCARN. *lib. 3.*

poterit cognosci. Principes itaquè nisi cum Davide, filio fratricidæ parcente, divinæ justitiæ iram, probra & contumelias provocare, & regno malint periclitari 2. *Regum 15.* abstinere ab hujusmodi atrocissimi delicti gratia, & mandata Divina potius exequendo, ac homicidas prometita pœna puniendo, Territoria sua ab innocenti sanguine expiare debere asserunt, haud respicientes, Regis filius sit homicida, vel alius, plebejus an nobilis. CARPZOV. *p. 1. quæst. 2. n. 8. seqq.* Hinc laudatissimum Poloniæ Regem Stephanum, barbarum & impium illum morem, quo nobiles cædem perpetrantes, se impunitate gaudere, & facinus certâ ac exili quàdam pecuniæ summa, occisi corpori imposita, redimere posse contendebant, prudenter ac justè sustulisse, ac homicidas dolosos sine personarum respectu plectere jussisse dicunt, hac additâ ratione: *Illam Legem divinam esse, qua sanguis ejus, qui humanum sanguinem fudit, rursum fundi jubetur, longequè vetustiorem illâ, quam allegabant, consuetudinariâ.* WINTHER. *in parthen. litig. lib. 1. C. 13. n. 11.* Et adducta hucusquè de simplici homicidio, quin æquè, imò multò magis in Parricidio, Infanticidio, Fratricidio, Matricidio, Uxoricidio, Latrocinio, Assassinio, Veneficio, obtineant, sententiæ hujus negativæ Patroni non dubitant; Etenim *multis LL. reus est,* inquiunt cum PLATONE *qui parentem occidit, etsi possibile esset, sæpius aliquem mori, justissimum foret, Parricidam sæpius occidi;* quia publicæ vindictæ convenit, hoc tam enorme scelus, publicè & atrocissimè vindicari. *L. 1. ff. de obseq. par. præst.*

§. IV.

Verum hisce omnibus non obstantibns, si genuina juris

juris principia trutinemus, affirmativa longe solidior mihi videtur sententia, quod nimirum etiam in hisce pœnis Princeps, aggratiandi jure gaudens Gratiam Reo facere possit, & supplicium mortis condonare. Ita præter alios ex Catholicis docent. FRANCISC. SCHMIER. *Jurispr. publ. universal. lib. 3. Cap. 2. Sect. 3. §. 3. n. 135. & in Jurispr. Canon. Civ. Lib. 5. tr. 1. Cap. 3. n. 73. seqq.* SIGISM. STAPFF. *Tract. de Majest. Cap. 7. §. 4.* COVARRVV. *Var. Resolut. lib. 1. Cap. ult. n. 8.* à CARPZOVIO perperam in suas partes vocatus, his è protestantibus accedunt, PVFENDORF. *de Jure Nat. & Gentium lib. 8. C. 3. §. 26.* THOMASIVS *in Diss. de Jur. Aggratiandi Princip. Evangel. in caus. homicid.* ICTI HALLENSES *in Responso à Thomas. ibid. in fin. adjecto.* Ratio autem hujus sententiæ præcipua est: quia pœnarum jure Divino Veteri injunctarum amplissima series non pertinet ad Leges Morales seu Naturales, utpote quæ licet in genere punitionem sontium demandent, attamen genus, quantitatem pœnæ non determinant; sed spectat ad Leges tantum positivas & Judiciales, fuitque ab initio quidem pro Noëmo, & tota illius posteritate à Divino Numine promulgata, posteà verò Reipublicæ Judaicæ specialiter per Moysen proposita. *Levit. 24. vers. 17. Exod. 21. vers. 12.* consequenter in Novo Testamento, ubi Leges ejusmodi Judiciales ex se vim amplius non obtinent, pœna Capitalis, pro homicidis statuta, non aliter efficaciam sortitur, ac si in aliqua Republica liberè fuerit recepta: quemadmodum pœna mortis in mœchum & adulteram; *Levit. C. 20. v. 10.* nec non in eum, *qui coierit cum muliere in fluxu menstruo, Levit. dict. C. 20. vers. 18.* sancita; ac in filiam sacerdotis, si deprehensa fuerit in stupro, *ibid. Cap. 21. v. 9.* & in sponsam defloratam *Deuteron. C. 22. v. 24.* item in eos, qui parentes verberaverint, aut iis maledixerint, *Exod. 21. v. 15. & 17.* decreta, unà cum multis aliis, in pluribus saltem locis, pridem exolevisse cernitur. Quod autem statim post diluvium hæc pœna. *Genes. 9. v. 6.* statuta legatur, variæ sunt Dd. interpretationes; è quibus illa prægatur, variæ sunt Dd. interpretationes; è quibus illa placet, aut pœnam illam non fuisse propositam sub obligatione respectu potestatis Politicæ, ut eam semper & in omni ho-

homicidiò teneatur, exigere (nam & de bestiis, si hominem occiderint, sanguinem requirendum esse patet ex eodem loco *verf. 5.* addat. *Exod. 21. v. 28.* quæ tamen hodie ob tale facinus vix ullo amplius in loco occiduntur) sed magis, ut, si judex voluerit, factoquè convenientem videat, possit eam imponere, & delinquens, noxæ convictus nequeat eam recusare; aut, si fuerit proposita sub obligatione, eandem non diutius durasse, quàm ad tempus Legis Gratiæ: sicuti nec obligatio, occidendi animal mortiferum, de quo in *d. verf. 5.* nec obligatio, à carnis & sanguinis commestione abstinendi, de qua *in dict. Cap. 9. Gen. verf. 4.* virtutem suam ad idem Gratiæ tempus extendit.

§. V.

Hoc igitur supposito, quod pœnæ Criminum, à Deo in Lege veteri constitutæ ad Leges tantum positivas & judiciales, pro commodo & statu Reipublicæ Judaicæ, sancitas pertinuerint, sic licet arguere: Leges veteris Testamenti amiserunt suam vim in testamento Novo. *Cap. un. de purificat. post part.* Ergo Leges veteris Testamenti, pœnam mortis v. g. homicidio præstituentes, tanquam judiciales, non obligant in Testamento Novo. Ergo Princeps, qui pœnam mortis homicidæ condonat, nihil agit adversus Legem Divinam, sed tantum in Lege humana dispensat. Ergo per jus Aggratiandi pœnam Legalem mortis relaxare valet. *Confirmatur* Discursus: quamvis in Lege Antiqua Matrimonium inter consanguineos in multis gradibus fuerit prohibitum, ut constat *ex Levit. C. 18.* attamen in hujusmodi gradibus S. Pontifex potest dispensare, *veluti* definitum per *Concil. Trident. Sess. 24. de Matrim. Can. 3.* Ergo etiam superior Princeps dispensare potest in pœna Capitali, quamvis in Lege antiqua jam fuerit statuta: quia scilicet Lex antiqua neque in priore matrimonii, neque in posteriore pœnarum casu, est moralis & naturalis.

§. VI.

Neque de praxi & exemplis hujus affirmativæ sententiæ dubitandum: Atque hìc in veteri jam Testamento occurrit

currit præ cæteris exemplum duplex Regis Davidis, viri secundum cor Dei, non solùm jus aggratiandi seriò exercere volentis in casu à fœmina Thecuacensi ficto, sed etiam statim sine hæsitatione ad intercessionem fœminæ illius & Joabi dispensantis, in casu vero, intuitu deliberati & insidiosi fratricidii, quod Absolon adversus fratrem Ammonem perpetraverat. *2. Reg. C. 14.* Et quamvis aliàs David, si contra præceptum Divinum perperam quid fecisset, correptus fuerit à Prophetis, ob hoc tamen pœnam homicidii dolosi condonantis factum, nequidem ulla admonitio ipsi à Prophetis facta est. In Novo Testamento ex ipso Asylorum jure, quo dolosi etiam delinquentes & homicidæ, paucis exceptis gaudent, *Dd. ad Tit. X. de Immunit. Eccles.* satis apparet, pœnam hujusmodi Capitalem posse condonari, præsertim cum in primitiva Ecclesia non tantum sancti patres hæc asylorum jura defenderint, & violatores eorum excommunicationis fulmine percusserint; D. AVGVSTIN. *Epist. 187. relata in Can. 8. Caus. 17. q. 4.* D. CHRYSOSTOM. *Tom. 2. Homil. 19.* verum etiam pro homicidis dolosis, ne capitaliter puniantur intercesserint. Idem D. AVGVSTIN. *Epist. 158. seqq.* ubi pro ipsis Donatistis, qui Catholicos presbyteros persecuti erant, & occiderant, atque ita vel maximè pœnam capitis meruerant, intercedit, eosque citra mortis supplicium castigandos esse monet; quod si autem magnus ille Hipponensium Præsul Capitalia supplicia in homicidas jure Divino Naturali, vel jure aliquo Divino positivo perpetuo, indispensabiliter constituta esse scivisset, quod neutiquam, sin ita fuisset, ignorare poterat, profectò pro Donatistis tot homicidiorum reis minimè intercessisset. HENICH. *Consil. de dispens. circ. pœn. homicid.* quod extat tam apud THOMAS. *d. Dissert. in fin.* quam apud LVDOVICI *ad Const. Crim. Caroli V. post præfat.*

§. VII.

Restat nunc, ut argumenta, quibus contraria Negantium sententia innititur, paucis diluantur; Et quidem præcipuum illud ex Divinis Antiqui Testamenti Legibus petitum per ea,

quæ hucusque adduxi sua sponte concidit; Negatur itaque etiam, quod Princeps, homicidæ gratiam faciens Legem superioris aboleat: utpotè cum pœnæ criminales in Lege Gratiæ non obligent ex Lege Divina, sed humana, quam non solum Imperator, sed etiam ex communicatione potestatis Territorialis quilibet Imperii status immutare potest. Solent quidem Dissentientes etiam adducere dictum Christi ad Petrum, apud MATTHÆ. *Cap. 26. v. 52. Converte gladium tuum in locum suum. Omnes enim qui acceperint gladium, gladio peribunt*: At juxta COVARRUV. *Var. resol. lib. 2. Cap. 9. n. 2. in fin.* id non est referendum omnino ad gladium verum, quo occidens extinguatur: Sed ad pœnam, quæ juxta criminis proportionem vel per judicem justè infligenda, vel prudenti Principis arbitrio secundum circumstantias moderanda, aut mitiganda: non semper secundum speciem, sed secundum pœnæ vel gratiæ mensuram; alioqui, si ea verba essent intelligenda juxta speciem, non possent homicidæ justè damnari ad triremes, quod tamen assiduè fieri solet; Deinde ibidem, ut in illo *Apocalypf. C. 13. v. 10. dicto: qui in gladio occiderit, oportet eum gladio occidi.* Non agitur de officio Principum & Imperantium, sed de prædictione malorum homicidis futurorum, qui, tametsi subinde pœnas humanas effugiunt, justo tamen Dei judicio plerumque cum Absolone gravissimè affliguntur.

§. VIII.

Porro dum *urgent*, Jure Naturæ pœnam Capitalem homicidis dictari, quia nihil magis naturale sit, quàm ut, quod quisque damnum alteri intulerit, jure Talionis ipse rursus patiatur; in Jure Naturæ verò non competere Principi potestatem dispensandi. *Respondeo*, negando Antecedens: Nam licet Jus Naturæ in genere dictitet, puniendos esse delinquentes, modum tamen pœnæ in nullo delicto determinat, sed prudenti Principis arbitrio relinquit. Nec potuit jus Naturæ pœnarum species determinare, quia pœna, ut justa sit, debet habere proportionem cum delicto, delicta verò infinities variant, etiam ejusdem speciei; At quæ ta-

lia

lia sint, regulis universalibus, quales sunt dictamina juris Naturæ, includi nequeunt. Sic jus Naturæ dictitat quidem medico, ægrotantibus succurrendum esse medicamentis aptis; sed quænam talia sint, frustra quæret medicus in jure Naturæ cum pertineant ad artem medicam, sic jus Naturæ dictat, neminem in contractibus esse lædendum, sed res justo pretio vendendas. Ast justum pretium jus Naturæ non definit, sed determinatio ejus pertinet ad prudentiam œconomicam; Ita pariter determinatio pœnæ ex prudentiæ politicæ regulis petenda est, non ex jure naturæ. Deinde Jus Talionis saltem dictat, non habere eum, qui paria iis, quæ fecit, patitur, causam conquerendi, quasi ipsi fiat injuria, è contra non dictat, illum, qui injuriam passus est, debere tantum damnum inferre, quantum alter fecit; neque dictat, eum, qui jus coërcendi habet, aut tantum, aut non majus damnum inferre debere, uti vel ex solo jure coërcitionis Paternæ liquidum est. Insuper Naturalis illa de Talione ratio saltem probat, Principem Capitalem pœnam homicidis justè præfigere, minimè verò probat, Principem eam semper executioni dare debere.

§. IX.

Quod si *autem instant* dissentientes: Tametsi jus Naturæ non dictet pœnam Capitalem homicidis, tamen id certò, dictat, ut delicta puniantur, adeoque per Jus Aggratiandi in nostra hypothesi contra jus Naturale & Divinum peccatur, quod, Princeps ceu Minister justitiæ Divinæ, nocentem homicidam absolvat. Errant nimium. Hoc enim argumentum obstat etiam ipsis dissentientibus, qui saltem in aliis quibusdam delictis juri Aggratiandi locum concedunt: Cum tamen Naturalis & Divina Lex sine distinctione præcipiat: maleficum non patieris vivere. *Deuteron. 21.* & de Judice *ad Rom. 13.* dicitur: *non sine causa gladium portat, vindex in iram illi, qui malè agit.* Adeoque si Princeps tenetur in omni casu nocentes Punire, jus Aggratiandi nunquam exercere poterit. Verum nota est differentia inter præcepta juris Naturæ Negativa, & Affirmativa: Illa nunquam aliter se habere pos-

possunt; Hæc verò varias admittunt limitationes ex variis circumstantiis; quam differentiam scholastici ita solent exprimere: Negativa præcepta obligare semper & pro semper; Affirmativa semper quidem, sed non pro semper, id est, multas posse rationes esse, quæ jubeant, vel saltem prudenter suadeant cessationem actionis ad tempus in præcepto affirmativo. Undè potius pro mea sententia sequens subnecto ratiocinium. Præceptum Juris Naturæ de puniendis delinquentibus ingenere, non tollit jus aggratiandi in genere. Ergo etiam præceptum juris Naturæ de puniendo homicida: esto etiam, quod tamen nec dum concessi, aliquod adesse, ei capitalem pœnam irrogans; non tolleret jus Aggratiandi homicidam in specie: Licet enim ex virtute justitiæ punire sontes Princeps debeat, potest tamen etiam ex virtute clementiæ quandoque remittere aut mitigare pœnas; siquidem pridem jam abolita est illa quorundam veterum, & Stoicorum opinio, qui ex levi argumento negabant, pœnæ remissionem unquam justè & licitè fieri posse. Quod pluribus pro more suo eleganter & solidè pertractant GROTIUS *de Jure B. & P. Lib. 2. C. 20. §. 21.* FRANC. SCHMIER. *Jurispr. publ. Univers. L. 3. C. 2. sect. 3. §. 3. n. 129.*

§. X.

Si denique *putent* dissentientes, homicidâ non sublato, Reipublicæ sufficienter cautum non esse; meminerint, oportet, quod, cum Legislator in sua Lege (saltem licitè) dispensare non valeat, si viderit dispensationem in detrimentum Reipublicæ cessuram, omnino credendum sit, in tali hypothesi, ubi homicida superstes in plura ejus generis scelera ruiturus creditur, dispensationem denegatum iri. Imò, cum præter pœnam sanguinis, alia dentur supplicia, homicidam ad similia patranda inhabilem reddentia, v. g. depotatio in Insulam, condemnatio ad triremes; inclusio in perpetuum carcerem: nulla est necessitas, ut pro Reipublicæ salute supplex homicida interficiatur. Quin ipse Creator Divinus primum homicidam simul & fratricidam Cainum non tantum non Capitis damnavit, sed etiam

iam, ne ab aliis, uti non vanè metuendum erat, capite puniretur, speciali signo præmunivit, sicut legere est *Gen. 4. vers. 15.* facilè tamen concesserim, Principem in concedenda hac pœnæ capitalis remissione non tam facilem esse debere, præterquam si gravior & urgentior causa adfuerit, cum gladium frustra non portet, sitque vindex Divinæ Nemesis in omnes, qui scelera morte digna patraverunt. *Rom. 13. vers. 4.* ZIEGLER. *de Jur. Majest. lib. 1. C. 8. §. 3.* Neque enim putandum est, dum jus Aggratiandi in pœna homicidii propugno, me defendere velle libertatem homicidas quosvis impunes dimittendi, aut etiam suadere, ut contra regulas prudentiæ ex vitioso affectu dispensetur; nam uti in genere jus Aggratiandi debet exerceri non tumultuariè sed ex rationibus & causis prudentibus; ita eadem haud dubiè sub intelligenda sunt, in assertione de licentia gratiam dandi homicidæ. Unde frequentior etiam est in hoc nostro casu ea species aggratiationis, quæ non planè impunem dimittit homicidam dolosum, sed saltem pœnam Capitalem commutat in minorem; quippe raro subsunt rationes omnis pœnæ dimissionem suadentes.

§. XI.

Antequam hoc loco obeam, non possum præterire ineptum ac Insulsum illud commentum, quo usus est THOMAS. in *supr. cit. Diss. de jure Aggrat. Princip. Evang. in caus. homicid.* dum variis & iteratis vicibus, præsertim *Cap. 1. §. 5. & 10. item Cap. 3. §. 6. 7. 8. & 9.* sine ulla probatione adducta, non verum dicendi, sed calumniandi animo, non solum imputat summo Pontifici: quod Principibus Catholicis jus dispensandi in crimine homicidii ademerit; ita ut illud salva sua Religione in terris sibi subjectis exercere nequeant. Vanissimo hocce figmento, aliisque pluribus, poterat equidem rudem, nondumque meliora edoctam juventutem, in auditorio decipere: neutiquam verò magis eruditos in suas seducere partes; quippe reclamante manifesta praxi, qua Principes & Imperatores Catholici hanc in homicidio doloso, cer-

tis ex causis Aggratiandi potestatem, utpote merè Regiam & politicam, non tam à summo Pontifice vindicant (& quomodo vindicent, quod Pontifex iisdem in dubium vocare nunquam præsumpsit?) sed jure sibi proprio competere vix non quotidianis rerum argumentis confirmant.

§. XII.

Postquam igitur per hucusque adducta satis constat, Principi gratiosam dispensandi facultatem in iis etiam delictis competere, quorum pœnæ Capitales in Legibus Divinis antiqui Testamenti extant, eadem multò magis exerceri poterit circa pœnas capitales æque, ac non capitales, quas Humanarum Legum placita introdúxerunt, utpote in quo Dd. omnes, illi etiam, quos in præcedentibus adversantes habui, consentiunt; Præsertim si sint delicta, quæ non Natura, nec Lege aliqua Divina, sed humana tantum, ob politicam aliquam & probabilem causam sub pœna prohibita, aut contra solum Principis jus, & personam ejus commissa sunt. *L. un. C. si quis Imper. maledix.* Hinc Theodosius junior ab amicis interrogatus, cur neminem eorum, qui ipsum læsissent, supplicio capitis afficeret, fertur respondisse: *Utinam mihi liceret, & mortuos ad vitam revocare. Ad privatas quidem injurias oportet Principem esse facilem ad ignoscendum, sed in aliis, quæ lædunt Rempublicam, decet esse severiorem.* THEODOR. *Colleg. Crim. disp. 10. th. 7. lit. b.* Ac si delictum in se & sua natura turpe sit, sed pœna capitis civili tantum jure imposita v. g. in furto, & rapina; quin Princeps eandem remittere possit, non dubitatur; plerique tamen suadere volunt, propter vigorem disciplinæ publicæ, eam non facilè in totum relaxandam, sed potius in aliam leviorem esse mitigandam. Cæterum omnia huc usque dicta ad huc magis locum habent, si delicta sint dubia, incerta, necdumque satis probata; nam in his plenior & laxior condonandi facultas Principi tribuitur, & meritò eò quod juxta regulam *L. 5. pr. ff. de pœn.* satius sit impunitum relinqui facinus nocentis, quam innocentem damnare. MYLER. *de Princip. & Stat. Imp. part. 2. C. 50.*

CAPUT

CAPUT IV.

De Forma & Effectu Juris Aggratiandi

§. I.

RElcto nunc pede ad Juris Aggratiandi Formam & effectum progredior; Forma autem est, per quam res in suo esse constituitur, ab aliis rebus distinguitur. Videndum itaquè in quo formalis ratio Juris Aggratiandi consistat; Consistit verò in ipsa potestate promeritas pœnas ex clementia remittendi; ita, ut aggratiatio sit ipsa gratiosa liberatio à Juris & pœnarum vinculo; rationabili tamen causa interveniente.

§. II.

Qua propter superior nunquam proclivis sit ad dispensationis Gratiam impertiendam, nisi rationes ejusdem habeat prudenter commoventes, neque in condonandis suppliciis nimium facilem & frequentem se præbeat, alioquin facilè crimina faciliora & frequentiora reddet. Quicquid enim justi & laudis juri aggratiandi inest, id ex justitia & veritate causæ moventis dependere, & ideo Principem absquè causa ex mera gratia damnato reo pœnam citra cauteriatæ conscientiæ formidinem remittere non posse, asserit SCHWEDER. *in Jur. publ. part. spec. Sect. 2. C. 14. n. 5.* siquidem cum Reipublicæ intersit, ne delicta maneant impunita, & obligatio delinquentes puniendi, ex ipso Naturali Jure dependeat, ut unius subinde castigatione & exemplo centum alii terreantur; *Recess. Imper. de A. 1567. §.* wie wohl wir. ibid. ein vorgebildeten Spiegel haben. Hinc promiscuè & sine causa gratia non est facienda, ne uni veniam concedendo, cum hoc alios perdat infinitos; Adeoquè sæpe Princeps pro abolitione poenarum sollicitantibus prudenter respondere poterit; quod Harpalo olim Philippus Macedo pro amico suo intercedenti reposuit: *Melius est, ut ipse, qui deliquit, ignominiam ferat, quam ego.* PLUTARCH. *in Apophthegm.* Hinc etiam de Ludovico Galliæ Rege fertur: quod, cum Reo

 cui-

cuidam ad mortem damnato, vitæ gratiam fecisset, solitâ devotione incidens in *Psalmum 105. v. 3. Beati, qui custodiunt judicium, & faciunt justitiam in omni tempore.* Divino quasi oraculo, officii admonitus gratiam revocaverit. P. MATTHIEU. *lib. 6. Histor. narrat. 5.* Accedit, quod delicta post impunitatem commissa, ab ipso Magistratu veniam dante commissa videantur, qui si primo perpetrato delicto, capitali præsertim legitimo justitiæ mucrone, publicæ securitatis violatorem jugulasset, iteratò non deliquisset; idcircò Henricus Angliæ Rex, cum ad preces quorundam homicidæ ignovisset, & ille iteratò cædem admisisset, ac priores ejus amici se denuò deprecatores interponerent, Rex animo perculsus inquiebat: *Illè unum tantum priorem interfecit, sed istum posteriorem ego interfeci, qui primam cædem debitè non punivi;* ac ea propter jussit, ut de malefactore primo tempore supplicium sumeretur. MELAND. *in jocos. n. 213.*

§. III.

Quanquam autem ab aliis multis regulæ instar tradatur, Principem de plenitudine potestatis, cujusvis pœnæ reo gratiam posse indulgere, nudumquè ejus nutum pro legitima causa sufficere. MOLLER. *semestr. 3. C. 31.* attamen rectius & modestius, meo quidem judicio, sentiunt illi, qui rationabilem causam Principem ad exercitium hujusmodi Gratiæ moventem desiderant; LIMNÆ. *Jur. publ. lib. 4. C. 8. n. 287.* ubi prudenter inquit: Ne Principes nostri terminos potestatis suæ excedant, summo Reipubl. detrimento, nec ansam delinquendi indistinctè præbeant subditis, illis suasor fuerim, ut in remissione capitalium præsertim pœnarum, magnâ utantur circumspectione, eamquè nec ad quælibet delicta, nec ad quas libet extendant personas. Eleganter MEV. *ad jus Lubec. L. 4. t. 15. art. 1. n. 12.* inquit: sine causâ restituens peccat in Remp. quæ eget severis exemplis ad cohibenda facinora, nec ullâ re citius corrumpitur, quàm pœnarum elusione, quibus solis publica nititur disciplina. Nec non REINKING. proni quidem, ait, debent esse Principes ad clementiam, sed quantum fert bonum publicum. Confer. dicta ad §. IIX. supr. Cap. I.

§. IV.

Sicut autem hæc & similia prudentum dicta de promiscua & indifferenti condonatione & pœnarum remissione exaudiri volunt, ita non est dubium, quin Princeps ad Gratiosam indulgentiam, justis ex causis laudabiliter procedere possit. Ex quibus verò causis superior ad delictorum veniam prudenter moveri valeat, multi multas consarcinarunt; quarum quædam illæ ipsæ sunt, quæ non soli Principi propriæ, sed ad viam justitiæ, adeoquè ipsos etiam inferiores Magistratus spectant, pro ut *supr. Cap. 1. §. 4. & 5. item Cap. II. §. XIV.* pluribus monui, aliæ autem exigui esse ponderis, & in uno alterove delictorum genere, haud tamen in omnibus valere videntur. Variæ causæ exhibentur in compendio à SCHWEDER. *dict. loc.* veluti multitudo liberorum, spontanea delicti confessio, aliquando temporis diuturnitas, non nunquam gravis ira, amicitia, insigne in Rempublicam meritum, & eximia virtus, nobilitas & dignitas, officium, paupertas, probitas vitæ antè actæ, summa senectus, intercessio potentis Patroni, insignè artificium, utilitas publica. At, quid de his aliisquè pluribus sentiendum, ad rectæ rationis trutinam excutere, instituti ratio non patitur. Summa igitur, hic Principis prudentia, maximaquè cura opus erit, ut fictas nonnullorum Aggratiandi causas à justis & legitimis segreget, & sic cognitâ prius delicti gravitate, probè considerata causarum quantitate, ac personarum qualitate, illud demum eligat atquè concludat, quod nequè Reip. damnum, propriæ consientiæ maculam, ac privatis injuriam inferat, aut, quod maximè verendum, ne justitia Divina ob humanæ justitiæ neglectum, ad justam iram, totiusquè terræ eversionem provocetur, juxte illud HESIOD.

Sæpe viri peccata luunt tota unius urbes.

id quod piè Imper. JUSTINIAN. quoquè considerasse, *ex Nov. 77.* satis liquet. Absit igitur, ut perversorum quorundam Causidicorum vocis subscribatur, qui, quando spes dolosi refulget nummi, omnem movent lapidem, ut aliquid pallioli ad obfuscandam aut imminuendam facinoris veri-

tatem effingant, & consarcinatis variis glaucomatibus sceleratis hominibus veniam reportent; exeat potius tunc injusta misericordia, quæ parcendo lupis, mactat oves, & indulgendo reis, multos ad prolapsionis provocat interitum; sæpius è contra mente volvatur illud SENEC. *non posse pinguiorem victimam mactari Deo, quàm hominem sceleratum.*

§. V.

Ad formam Juris Aggratiandi etiam pertinet modus, quo hoc jus exerceri solet; quod nempe vel litteris fiat, quas Gratiæ Rescripta vocamus, vel sine litteris, aut motu proprio, aut ad deliquentium, eorumve amicorum intercessionem & petitionem; quid autem in his singulis veniat observandum, cum ob pagellarum angustiam examinare nequeam, illud unicum saltem moneo quod gratiam impetratam perimat seu invalidet subreptio ab falsitatem precum, aut suppressio quarundam qualitatum; unde rectè concludit COVARRUV. *var. resolv. lib. 1. Cap. ult. n. 8.* remissionem homicidii, ejusque abolitionem à Principe impetratam, non factâ mentione prioris indulgentiæ, simile crimen eidem impetranti dimittentis, tanquam subreptitiam esse invalidam; eo quod Princeps, si certior factus fuisset, eum homicidam, veniam criminis postulantem, prius aliud homicidium perpetrasse, ejusque veniam obtinuisse, veniam modò petitam probabiliter non concessisset. plura habet THEOD. *Aph. 7. n. 8. & 28.*

§. VI.

Effectus deniquè Aggratiationis, qui paucissimis nunc attingendus venit, est, ut Reus à pœna promerita liberetur. Interim ejusmodi gratia generaliter tantum concessa, cum sit contra juris communis vigorem, strictè est intelligenda, ideoque regulariter nec restitutionem bonorum confiscatorum, juriumque pristinorum operatur, nec infamiam criminis tollit. *L. 3. C. de gener. abolit. L. 2. L. 6. L. 7. C. de sent. pass.* nisi Princeps hoc expressè & enixè velit, reum plenariè in Integrum restituendo; *L. 1. L. 3. C. d. t. L. 10. C. de gen. abolit.* Ubi bona apud fiscum existentia, quidem recipit. Ast neque

que

que fructus medii temporis à fisco repetere neque bona interim intertium bona fide translata vindicare potest; de quibus omnibus, aliisque ad effectum Aggratiationis spectantibus plura tractant MOLIN. *de J. & J. Disp. 10. & 48.* MYLER. *de princip. & stat. Imper. p. 2. C. 53.* GLETLE *in Tr. de Crimin. tom. 1. p. 1. §. 8. n. 27. seqq.* WISSENB. *Disp. ad ff. 37. th. 29.* LAUTERB. *Colleg. Pract. tit. de pæn. item de sent. pass. in fin.* Multa ad huc alia quidem dicenda superessent, sed cum Dissertationis Consuetæ modum excederent, hic filium abrumpere cogor.

F I N I S.

Positiones ex jure publico Universali.

1. Populus contra Principem Majestatem proscribere potest & vice versa. 2. Duæ potestates supremæ in eadem Republica Monarchica non in uno, sed in diverso genere esse possunt. 3. Sola infidelitas non sufficit ad bellum indicendum. 4. Princeps necessitate exigente subditorum bona hosti cedere potest. 5. Repressalias adhibere inter gentes licet. 6. Potestati supremæ saeculari non convenit jus sacrorum.

Positiones ex jure publico Romano-Germanico.

1. Recessus Imperii ex parte Imperatoris ut conventio, respectu statuum verò obligant ut Lex. 2. Germania & Italia in unam transiere Rempublicam. 3. Ad Auream Bullam in substantialibus abrogandam vel extendendam non solus Electorum, sed reliquorum statuum consensus quoque requiritur. 4. Quandoque Imperator ratione Imperii absque consensu statuum pacem inire potest. 5. Imperator abiturus potest sibi quem velit vicarium constituere non adhibito consensu vicariorum Imperii. 6. Si Imperium per annum vacet, vicarii investituram feudi petentibus dare possunt.

Posi-

Positiones ex jure Canonico.

1. Scientia Juris alieni non inducit malam fidem impeditivam præscriptionis de jure Can. 2. Translatio Episcoporum jure Ecclesiastico prohibita est. 3. Suscipiens beneficium cum animo non perseverandi in statu clericali, non tenetur ad fructuum restitutionem. 4. Decimas ab antecessore non solutas successor solvere tenetur. 5. Consuetudo testandi de bonis merè Ecclesiasticis valida est. 6. Votum ingrediendi Religionem ab Episcopo emissum obligat.

Positiones ex Jure Civili.

1. Minor in negotio valido læsus ab adepta Majorennitate eligit, an intra quadriennium restitutione in integrum, vel intra 30. Annos contra tutorem actione tutelæ agere velit. 2. Vitricus de bonis Privigni Usumfructum petere nequit, licet ei alimenta præstet. 3. Divisio hæreditatis ob modicam inæqualitatem rescindi potest. 4. Hæres Præsens vires hæreditatis juramento manifestationis indicare tenetur, si absens petat. 5. Etsi pro instrumento militet præsumptio, nil tamen impedit, quo minus contrarium ostendendo infringi possit. 6. Ubi inter Conjuges Communio bonorum recepta, defuncti solummodo bona inter liberos & conjugem superstitem dividuntur.

Positiones ex Jure Feudali.

1. Investitura feudi nondum aperti sub conditione facta valida est. 2. Pater feudum, cui in gratiam filii renunciavit, repetere potest, si hic sine descendentibus moriatur. 3. Filius qui commisit contra patrem talem ingratitudinem, quæ sufficit ad exhæredationem, idcirco à Patre etiam cum consensu Domini feudo privari non potest. 4. In feudo franco Fœmina regulariter non succedit. 5. Vasallus in testamento filio suo ad feudalia tutorem dare potest. 6. Ut res Ecclesiastica tanquam feudalis præscribatur, sufficiunt 30. Anni.

(o)

Quis